

CENTAR ZA MIROVNE STUDIJE ZAGREB, CENTAR ZA KULTURNU
DEKONTAMINACIJU BEOGRAD, BIRO ZA LJUDSKA PRAVA TUZLA, MIROVNI
INŠTITUT LJUBLJANA

MANJŠINE ZA MANJŠINE: PRIMERI DOBRIH PRAKS V MEDETNIČKIH ODNOSIH

- PRIMER SLOVENIJE -

14. in 15. april 2010
Hotel Dubrovnik, Zagreb

Struktura prebivalstva (Popis 2002)

1.964,036 oseb, od tega:

- Slovenci 1.631,363
- Srbi 38.964 ali 1,98%
- Hrvati 35.642 ali 1,81%
- Bošnjaki 21.542 ali 1,10%
- Muslimani 10.467 ali 0,53%
- Bosanci 8.062 ali 0,41%
- Madžari 6.243 ali 0,32%
- Albanci 6.186 ali 0,31%
- Makedonci 3.972 ali 0,20%
- Romi 3.246 ali 0,17%
- Črnogorci 2.667 ali 0,14%
- Italijani 2.258 ali 0,11%

- 499 Nemcev, 470 Ukrajincev, 451 Rusov, 273 Čehov, 259 Turkov, 216 Slovakov, 181 Avstrijcev, 140 Poljakov, 138 Bolgarov, 122 Romunov, 54 Grkov, 40 Rusinov, 28 Judov, 13 Vlahov
- »Drugi« 1.548
- »Jugoslovani« (prebivalci takrat že neobstoječe države) 527
- Ni želelo odgovoriti 48.588
- Izbrisani 25.671 ali 1,3 %

Uradno prepoznane manjšine

- Le italijanska in madžarska skupnost !
- Romska skupnost nima položaja narodne manjšine, gre za posebno etnično skupnost ali skupino s posebnimi etničnimi značilnostmi (lastni jezik, kultura, druge etnične posebnosti)

Ustava Republike Slovenije

- 5. člen: »Država na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svoboščine. Varuje in zagotavlja pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti. Skrbi za avtohtone slovenske narodne manjšine v sosednjih državah, za slovenske izseljence in zdomce, ter pospešuje njihove stike z domovino. Skrbi za ohranjanje naravnega bogastva in kulturne dediščine ter ustvarja možnosti za skladen civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije. Slovenci brez slovenskega državljanstva lahko uživajo v Sloveniji posebne pravice in ugodnosti. Vrsto in obseg teh pravic in ugodnosti določa zakon«.
- 11. člen: »Uradni jezik v Sloveniji je slovenščina. Na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina«.
- 14. člen (enakost pred zakonom) določa: »V Sloveniji so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Vsi so pred zakonom enaki«.
- **61. člen (izražanje narodne pripadnosti):** »Vsakdo ima pravico, da svobodno izraža pripadnost k svojemu narodu ali narodni skupnosti, da goji in izraža svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo«.
- **62. člen (pravica do uporabe svojega jezika in pisave):** »Vsakdo ima pravico, da pri uresničevanju svojih pravic in dolžnosti ter v postopkih pred državnimi in drugimi organi, ki opravljajo javno službo, uporablja svoj jezik in pisavo na način, ki ga določi zakon«.
- **64. člen (posebne pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji)**
- **65. člen (položaj in posebne pravice romske skupnosti v Sloveniji):** »Položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon«.
- **80. člen (sestava in volitve)**

Institucionalna zaščita

- **Urad za narodnosti**
- **Komisija Državnega zbora za narodni skupnosti**
- **Urad za enake možnosti**
- **Ministrstvo za kulturo - Sektor za kulturne pravice manjšin + Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (JSKD)**
- **Ministrstvo za zunanje zadeve - Sektor za Zahodni Balkan in regionalne pobude, Sektor za človekove pravice, Sektor za mednarodne odnose v kulturi**
- **Ministrstvo za notranje zadeve - Direktorat za migracije in integracijo**

Zakonska zaščita

- Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije
- Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih (Italijani in Madžari)
- Zakon o Romih

Podporni zakoni (Italijani in Madžari)

- **POLITIČNA ORGANIZIRANOST:** Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij, Zakon o financiranju občin, Zakon o lokalni samoupravi, Statuti narodnostno mešanih občin v Republiki Sloveniji (Izola, Koper, Piran, Lendava, Moravske Toplice, Dobrovnik, Hodoš, Šalovci)
- **KULTURNA ORGANIZIRANOST:** Nacionalni program za kulturo
- **IZOBRAŽEVANJE, JEZIK:** Zakon o vrtcih, Zakon o osnovni šoli, Zakon o gimnazijah, Zakon o maturi, Odlok o ustanovitvi Univerze na Primorskem, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, Zakon o knjižničarstvu in še posebej Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja
- **MEDIJI:** Zakon o medijih, Zakon o Radioteleviziji Slovenija

Posebni status Romov

- Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji bil sprejet šele leta 2007
- Na državni ravni in v skladu z zakonom je bil v letu 2007 ustanovljen Svet romske skupnosti Republike Slovenije s sedežem v Murski Soboti
- Pod okriljem Sveta romske skupnosti deluje v Murski Soboti tudi Zveza Romov Slovenije v katero se povezujejo romska društva (v letu 2009 jih je bilo vanjo vključenih 21). V zadnjem času z nekaterimi romskimi društvi sodeluje tudi Zveza romskih skupnosti v Sloveniji Bela krajina – Dolenjska
- Leta 2004 so na Ministrstvu za šolstvo in šport v sodelovanju z Zvezo Romov Slovenije sprejeli Strategijo vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji

Antidiskriminacijska zakonodaja

- Ustava RS v 14. členu (enakost pred zakonom), 16. členu (začasna razveljavitev in omejitev pravic), 22. členu (enako varstvo pravic), 29. člen (pravna jamstva v kazenskem postopku), 41. členu (svoboda vesti), 49. členu (svoboda dela), 52. členu (pravice invalidov), 53. členu (zakonska zveza in družina), 54. členu (pravice in dolžnosti staršev), 61. členu (izražanje narodne pripadnosti), 63. členu (prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti ter prepoved spodbujanja k nasilju in vojni), 64. členu (posebne pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji) in 65. členu (položaj in posebne pravice romske skupnosti v Sloveniji)
- Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja
- Zakon o enakih možnostih žensk in moških
- Zakon o delovnih razmerjih
- Kazenski zakonik Republike Slovenije

Zaključki in priporočila

- Slovenija nima zadostno urejenega statusa narodnih manjšin !
- Zloraba kriterija avtohtonosti !

TO UGOTAVLJAJO:

- Poročila Sveta Evrope, Združenih narodov in druga poročila s področja manjšin in človekovih pravic, ki se nanašajo na Slovenijo
- Svetovalni odbor o okvirni konvenciji za varstvo narodnih manjšin v svojem Drugem mnenju o Sloveniji leta 2006
- Komisar za človekove pravice Sveta Evrope Alvaro Gil-Robles ob svojem obisku v Sloveniji leta 2003
- Evropska komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti Sveta Evrope (ECRI) v svojem 3. poročilu za Slovenijo leta 2007
- Poročilo Komisije Združenih narodov za državljanske in politične pravice (2005) in Poročilo Komisije Združenih narodov za ekonomske, socialne in kulturne pravice (2005)

Lana Zdravković
Mirovni inštitut
Metelkova 6
1000 Ljubljana
Slovenija

iana.zdravkovic@mail.mirovni-institut.si